

SADRŽAJ

<i>Umesto predgovora</i> (Damir Grubiša)	
Italija u ogledalu Milutina Mitrovića	5

POLITIKA, EKONOMIJA

Bel Paese (2012)	9
Sto pedeset godina jedinstva i raskola (2011)	16
Skandali: tri stuba sklona padu (2011)	24
Mečka (2002)	35
Predračun jedne politike (2005)	37
Poreski raj i pakao (2005)	40
Doba hazarda (2011)	42
Od neorealizma do neoliberalizma (i natrag) (2013)	44
Utopija: plate bez rada (2015)	49
Politički <i>tapis roulant</i> (2015)	55
Sardine (decembar 2019)	62
Demokratizacija fašizma. I obrnuto (2020)	69
Zlatno doba korupcije (2020)	78

PRIVREDA

Preduzetnička dioptriya (2003)	86
Bura u čaši (2004)	89
Nudistički turizam: bitka za „goli“ profit (2013)	92
Prosvećeni kapitalizam (2014)	96

FIJAT

Fijat „pod ručnom“ (2002)	103
Lagana smrt giganta (2002)	106
Fijat (2004)	109
Spektakularni povratak (2005)	111
Punto Veliki (2005)	113
Muke s krizom i sindikatima (2013)	115

MAFIJA

Milijarde na đubretu (2003)	119
Amandman na zakon ćutanja (2004)	121
Bauk nad Evropom (2006)	123
Plastična operacija (2006)	126
Nemoć ili... (2006)	128
Funeral Show (2014)	130

FUDBAL

Finansijski dribling (2003)	137
Skupo veselje (2004)	139
Industrija Juventus (2005)	141
Fudbal i politika (2006)	144

SVAKODNEVICA

Kako se narodu uzima mera (2004)	147
Pijace u modi (2004)	150
Veselo prvenstvo (2005)	152
Kafići: mesto kulturnog i socijalnog zblizavanja (2005)	154
Pršut: između svetinje i svetogrđa (2005)	157
Tartuf (2005)	160
Italijanska kulinarska umetnost (2012)	162
Gastronomija – kraj muške dominacije (2014)	169

Seoba penzionera (2015)	173
Solidarnost posle zemljotresa: Amatrice i All'ammatriciana (2016)	175

INSTITUCIJE

Diskoteke: cene kvare zabavu (2003)	179
Zbogom školo (2002)	181
Univerziteti u Italiji: Magna est gloria (2006)	184

PORTRETI

Dragi – Italijan, bankar i džentlmen (2011)	189
Predsednik i džentlmen (2015)	195
Don Galo – tumač Boga i Marksa (2013)	198
Papina perestrojka (2013)	201

MI I ONI

Nas i Italijana 70 miliona (2009)	208
Fijat: Srbija primer i bauk (2010)	213
Fijat ili o budućnosti (2010)	215
Izdanak na bunjištu (2012)	218
Ciao, ciao Italia! (2014)	226

Umesto predgovora

ITALIJA U OGLEDALU MILUTINA MITROVIĆA

Tekst s naslovom *Italija – „Bel Paese“*, dakle *Italija – „lijepa zemlja“*, svojevrsno je ogledalo Italije, zemlje o kojoj su pisali s ljubavlju i uvažavanjem Goethe, Stendhal, Borhes, Hemingway, ali i naši Andrić, Crnjanski, Dučić. Netko od njih bez zadržke, oduševljeno, a netko opet kritički, iznoseći uz očaravajuću ljepotu i proturječnosti ove posebne zemlje koja je u doba renesanse zračila impulsima što su formirali duh moderne Europe. Autor teksta je Milutin Mitrović, dugogodišnji novinar, urednik, a zatim i glavni urednik nedeljnika *Ekonomska politika*, vrstan ekonomski analitičar koji je posljednjih dvadesetak godina pratio i pisao o zbivanjima, političkom i ekonomskom životu Italije i njenih protagonista, objavljujući svoje tekstove u medijima kao što su beogradski portal *Peščanik* i časopis *Biznis i finansije*. Prateći ekonomska kretanja u globalnom kontekstu, Mitrović je autor više knjiga kojima je stekao renome jednog od najboljih analitičara ekonomskih kretanja ne samo u Srbiji, već i na prostorima bivše Jugoslavije: 2009. izlazi mu knjiga *Postmoderna vremena: ekonomska beležnica* (BiF press), 2016. *Dnevnik globalne krize* i 2021, posthumno, *Ekonomija nepoštenja* (Fabrika knjige: Peščanik). U svim ovim knjigama Mitrović oštro secira ne samo ekonomska kretanja u svijetu, već i patologiju globalizacije u svim njenim aspektima – od stvaranja nejednakosti, siromaštva i enormnih bogatstava, do globalne korupcije koja, uz pandemiju kovida poprima elemente endemske pojave u ovakvoj realizaciji stihijne tržišne ekonomije.

U ovoj knjizi Mitrović, kroz tekstove objavljujivane u beogradskim i drugim medijima u zemlji i inozemstvu, polazi od popularne

misli poljskog književnika Henrika Sjenkjeviča da svaki čovjek ima dvije domovine: prva je ona u kojoj je rođen, a druga je Italija. Živeći dugo u Italiji, Mitrović je ovu zemlju doživio poput Sjenkjeviča s jedne strane, ali s druge strane i kao i objektivni, pa čak ponekad i nesmiljeni razotkrivač njenih proturječnosti. Za razliku od već spomenutih Goethea, Hemingwaya i Borgesa koji su pisali u superlativima ne samo o Italiji kao zemlji, već i o njenoj kulturi i kulturnoj antropologiji, Mitrović kao oštri ekonomski analitičar ocrtava Italiju u *chiaro-scuro* maniri, prožimajući njeno kulturno bogatstvo, ljepotu zemlje i otvorenost njenih ljudi s nesmiljenim kontrastom realnog života, gotovo tragajući za Machiavellijevom „efektualnom istinom stvari“ koja ne može biti isključivo prikazana u superlativima, već u kontrastima koje izazivaju baš njeni protagonisti – Talijani o kojima je jedan drugi briljantni talijanski novinar, Luigi Barzini, pisao prikazujući „vrhove i dna“ protagonista talijanskog životnog teatra, u svojoj knjizi *Talijani* sa znakovitim podnaslovom: „Virtu e vizi di un popolo“ – vrline i poroci jednog naroda.

Mitrović je pisac s velikim iskustvom svjetskog novinara koji o Italiji i njenom narodu piše otvoreno, iskreno a ponekad i nesmiljeno, uspjevajući svojom naracijom oživjeti široku paletu likova, ozbiljnih, tragičnih i grotesknih o kojima piše suptilnom ironijom, ali uvijek duhovito i, na kraju krajeva, benigno i sa simpatijom (kada to oni zavrijeđuju!). U tome slijedi i najbolje tradicije talijanskog novinarstva, i u tekstu izričito navodi i one talijanske kolege koji su tako kritički pisali o „svojim ljudima“, kao što su Indro Montanelli, Enzo Biagi, Curzio Malaparte, Giorgio Bocca i još mnogi drugi.

Poglavlje „Politika, ekonomija“, otvara tekst pod naslovom „Bel Paese“ (Lijepa zemlja), kako ju je nazvao Dante, pruža čitaocu pogled na stotinu i pedeset godina talijanskog ujedinjenja bremenitog mnogim zbivanjima prožetim i industrijskim i kulturnim razvojem, političkim skandalima, korupcijom i afirmacijom mafije. „Prosvećeni kapitalizam“ talijanskog tipa pogodovao je i izvanrednom kulturnom razvoju nakon Drugog svjetskog rata, kada se Italija od pobijedene

zemlje našla među pobjednicima, ali s neraščišćenim računima prema fašizmu i mračnom razdoblju dvadesetogodišnje diktature Benita Mussolinija i njegovih crnokošuljaša koji su i u našim krajevima provodili crni teror i počinili brojne ratne zločine.

Mitrović poseže i u kulturno-antropološku analizu manifestacija, spektakala i običaja koji modeliraju tzv. „talijanski duh“, od teatra, performansa, predstava koji su sastavni dio talijanskog javnog života do gastronomije i kulture svakidašnjeg života te majstorski detektira i stereotipe društvenog i kulturnog života Talijana, onoga što ih čini toliko specifičnima i dopadljivima vanjskom promatraču.

Mitrović se fokusira i na protagoniste, na ličnosti koje najviše privlače pažnju domaće javnosti, odobravanja i kritike u svijetu, od predsjednika Republike Giorgia Napolitana, aktualnog predsjednika talijanske vlade Marija Draghija, sve do katoličkih nekonformista kao što su don Gallo i papa Francesco – za kojega Mitrović oštroumno postavlja pitanje: je li ovaj papa pravi katolik, odnosno katolikomunist?

Na kraju, Mitrović piše i o odnosu Srbije i Italije, bolje reći Srba i Talijana, od zajedničkih ekonomskih pothvata, talijanskih investicija u srpsku ekonomiju, do promjena u stanovništvu Trsta koji je u prošlom mileniju bio stjecište mnogih Srba koji su u Trstu podigli impresivni hram Svetog Spiridiona, kazališta i kulturne ustanove, zbog čega je Trst oduvijek bio i pomalo „naš“, izvan političkih svojatanja i konflikata „kratkog stoljeća“. I ovdje Mitrović majstorskim perom prodire u pitoreskne aspekte ove realnosti, pišući stilom koji odiše u prvom redu dubokim znanjem, suptilnom ironijom i humorom koji čine njegovo štivo izuzetno privlačnim, razumljivim i poučnim.

Zbog toga ova knjiga ima i jednu posebnu dimenziju, jednu izvanvremensku vrijednost, koja nadilazi karakter prigodnih tekstova koji su objavljavani u srpskim, i u medijima bivšeg zajedničkog prostora: ona je pravi *vademecum* jednog profinjenog intelektualca, novinara svjetskog ranga koji je Italiji posvetio i svoju ljubav kao

prema drugoj domovini i kojoj govori Sjenkjevič, ali i oštrinu svog analitičkog uma kojim je prodro u dubine talijanskog mentaliteta i dušu zemlje, i tako nam je, svima nama koji smo bili postojani čitaoci njegovih vrckavih tekstova o Italiji i Talijanima, približio ovu zemlju i njene ljude na pravi način, tako da smo na kraju i povjerovali Sjenkjeviču!

U Rimu, 22. februara 2022.

Damir Grubiša, profesor
na American University u Rimu
(bivši ambasador Republike Hrvatske u Italiji)